

Guia docent de l'assignatura "El gènere i la etnicitat"

2011/2012

Codi: 101143

Crèdits ECTS: 6

Titulació	Pla	Tipus	Curs	Semestre
2500262 Sociologia	819 Graduat en Sociologia	OB	2	2

Contacte

Nom : Enrico Mora Malo

Email : Enrico.Mora@uab.cat

Utilització d'idiomes

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Algun grup íntegre en anglès: No

Algun grup íntegre en català: Sí

Algun grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

S'aconsella haver cursat l'assignatura *Les classes socials i l'estratificació*

Objectius i contextualització

Aquesta assignatura pretén introduir l'alumnat en l'anàlisi de la desigualtat social segons les relacions de gènere i ètniques, tot facilitant les principals eines conceptuals per tal d'identificar-les i explicar-les. Els objectius formatius són:

- Formar l'alumnat del grau de Sociologia en l'anàlisi de l'estructura social segons les relacions de gènere i les relacions ètniques.
- Contextualitzar històricament les desigualtats per raó de gènere i d'etnicitat
- Comprendre les diferents aproximacions analítiques als conceptes de sexe i de gènere.
- Comprendre les diferents aproximacions analítiques als conceptes de raça i d'etnicitat.
- Comprendre els diferents models d'anàlisi de la desigualtat per raó de sexe i de gènere i saber aplicar-los a la realitat social d'Espanya i Catalunya.
- Comprendre els diferents models d'anàlisi de la desigualtat per raó de raça, etnicitat i lloc d'origen i saber aplicar-los a la realitat social d'Espanya i Catalunya.
- Comprendre les principals interrelacions entre les desigualtats de gènere i d'etnicitat i les desigualtats per raó de classe

Competències i resultats d'aprenentatge

1335:E01 - Descriure els fenòmens socials de manera teòricament rellevant i tenint en compte la complexitat dels factors implicats, de les seves causes i dels seus efectes.

1335:E01.13 - Definir els conceptes necessaris per entendre l'estructura social.

1335:E01.14 - Comparar els diferents enfocaments teòrics sobre l'estructura social.

1335:E01.15 - Definir les implicacions dels principals debats sociològics sobre l'estructura social.

1335:E04 - Demostrar que es comprenen les anàlisis de l'estructura social, especialment les explicacions de les desigualtats entre classes socials, entre gèneres i entre majories i minories ètniques més comunes en les ciències socials.

1335:E04.01 - Definir els conceptes més comuns utilitzats per explicar les desigualtats.

1335:E04.02 - Identificar-ne la validesa per explicar la realitat social d'Espanya i de Catalunya.

1335:E05 - Aplicar els conceptes i els enfocaments de la teoria sociològica, especialment les explicacions de les desigualtats socials entre classes, entre gèneres i entre grups ètnics, a la posada en pràctica de les polítiques públiques i a la resolució de les situacions de conflicte.

1335:E05.08 - Identificar les desigualtats subjacents a unes polítiques o a uns conflictes determinats.

1335:E05.09 - Comparar diferents lectures ideològiques de les desigualtats a Espanya i a Catalunya.

1335:E09 - Analitzar problemes derivats de l'aplicació de polítiques públiques i de situacions de conflicte reconeixent la complexitat dels fenòmens socials i de les decisions polítiques que afecten la democràcia, els drets humans, la justícia social i el desenvolupament sostenible.

1335:E09.13 - Relacionar les definicions i les explicacions de la desigualtat amb els debats teòrics i metodològics generals.

1335:G01 - Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.

1335:G01.00 - Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.

1335:G02 - Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.

1335:G02.00 - Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.

1335:G03 - Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

1335:G03.00 - Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

1335:T01 - Demostrar que es comprenen les anàlisis dels fenòmens socials presentades en llengua anglesa, i observar-ne els punts forts i febles.

1335:T01.00 - Demostrar que es comprenen les anàlisis dels fenòmens socials presentades en llengua anglesa, i observar-ne els punts forts i febles.

1335:T03 - Gestionar el propi temps: planificar l'estudi propi, gestionar la relació amb un tutor o tutora o un assessor o assessora, i establir i complir els terminis adequats per a un projecte de treball.

1335:T03.00 - Gestionar el propi temps: planificar l'estudi propi, gestionar la relació amb un tutor o tutora o un assessor o assessora, i establir i complir els terminis adequats per a un projecte de treball.

1335:T04 - Buscar fonts documentals a partir de conceptes.

1335:T04.00 - Buscar fonts documentals a partir de conceptes.

Continguts

INTRODUCCIÓ

1. L'anàlisi de la desigualtat social des d'una perspectiva pluridimensional

BLOC I: Les relacions de gènere

1. La producció social del cos

2. Sexe, gènere i relacions de gènere. Un aclariment conceptual i terminològic

3. El sistema sexe/gènere. Del biologisme a la performativitat

4. Relacions socials i producció de la vida. Patriarcat i capitalisme

5. Dinàmiques i principals indicadors de les desigualtats socials i l'exclusió social a Espanya i Catalunya a partir de les categories de sexe i de gènere

BLOC II: Les relacions ètniques

1. Raça, etnicitat i relacions ètniques. Un aclariment conceptual i terminològic

2. Processos de formació històrica del prejudici i el racisme

3. Les causes de la desigualtat social dels grups ètnics en l'accés als recursos

4. Dinàmiques i principals indicadors de les desigualtats socials i l'exclusió social a Espanya i Catalunya a partir de les categories racials, ètniques i del lloc d'origen

CONCLUSIONS

1. Gènere, classe social i etnicitat com a categories interconnectades: la teoria feminista de la interseccionalitat

Metodologia

Classes magistrals

Comentaris de textos en aula

Lectura de textos (en castellà i en anglès)

Treball en equip d'anàlisi empírica de les desigualtats socials segons les relacions de gènere i ètniques

Activitats formatives

Activitat	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes magistrals i seminaris	53	2.12	1335:E01.13 , 1335:E01.14 , 1335:E01.15 , 1335:E04.02 , 1335:E05.09 , 1335:G01.00 , 1335:T01.00 , 1335:G03.00 , 1335:E09.13 , 1335:E05.08 , 1335:E04.01
Tipus: Supervisades			
Tutoria	4	0.16	1335:E04.02 , 1335:E05.08 , 1335:G02.00 , 1335:T03.00
Tipus: Autònomes			
Lectura de textos, estudi, treball en equip i redacció de linforme	91	3.64	1335:E01.13 , 1335:E04.02 , 1335:E05.09 , 1335:G01.00 , 1335:G03.00 , 1335:T04.00 , 1335:T03.00 , 1335:T01.00 , 1335:G02.00 , 1335:E09.13 , 1335:E05.08 , 1335:E04.01 , 1335:E01.14 , 1335:E01.15

Avaluació

L'alumnat haurà de lliurar les següents evidències:

1) Treball en equip. Elaboració d'una anàlisi empírica de les desigualtats socials segons les relacions de gènere i ètniques. A principis de curs es lliuraran les orientacions per a realitzar el treball

- Activitat en equip (equips de dues persones com a màxim)

- El pes del treball és del 50% (fa mitjana a partir del 4)

2) Proves escrites individuals. Realització de dos exàmens durant el curs

- Activitat individual

- El pes de cada examen és del 25% (fa mitjana a partir del 4)

3) Delimitació de les activitats de compensació: Un/a alumne podrà recuperar durant el període de compensació les proves escrites individuals. Per fer-ho caldrà haver presentat tots els lliuraments del treball en equip.

4) Definició de No presentat: No presentar-se als exàmens o no lliurar el treball

Activitats d'avaluació

Activitat	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Proves escrites individuals	50%	2	0.08	1335:E01.13 , 1335:E01.14 , 1335:E01.15 , 1335:E05.08 , 1335:T01.00 , 1335:E09.13 , 1335:E04.01
Treball en equip	50%	0	0.0	1335:E01.13 , 1335:T04.00 , 1335:T03.00 , 1335:T01.00 , 1335:G03.00 , 1335:G02.00 , 1335:G01.00 , 1335:E09.13 , 1335:E01.15 , 1335:E04.01 , 1335:E04.02 , 1335:E05.09 , 1335:E05.08 , 1335:E01.14

Bibliografia

Bibliografia obligatòria

En començar el curs es lliurarà la programació detallada dels seminaris i la llista de lectures que s'hi corresponen.

Bibliografia recomanada

Bibliografia sobre desigualtat i les relacions de gènere

Butler, J. 2001. *El género en disputa*. México D. F.: Paidós. Género y Sociedad.

Butler, J. 2002. *Cuerpos que importan*. Barcelona: Paidós.

Butler, J. 1997. «Against Proper Objects». A: Weed, E., Schor, N. (eds) *Feminism Meets Queer Theory*. Bloomington: Indiana University Press.

Carrigan, T., Cornell, B., Lee, J. 1985. «Toward a New Theory of Masculinity». *Theory and Society*, 14 (5). P. 551-604.

Charles, N. 2002. *Gender in Modern Britain*. Oxford: Oxford University Press.

Chodorow, N. 1984. *El ejercicio de la maternidad. Psicoanálisis y sociología de la maternidad y la paternidad en la crianza de los hijos*. Barcelona: Gedisa.

Collier, R. 1998. *Masculinities, Crime and Criminology: Men, Heterosexuality and the Criminal(ised) Other*. London: Sage.

Connell, R. W. 1995. *Masculinities*. Cambridge: Polity Press.

Connell, R., W, 1997. "La organización social de la masculinidad". En Teresa Valdés y José Olavarría (eds.) *Masculinidad/es. Poder y crisis*. ISIS-FLACSO: Ediciones de las Mujeres, pp. 31-48.

Cornwall, A., Lindisfarne, N. (eds.) 1994. *Dislocating Masculinity: Comparative Ethnographies*. London: Routledge.

De Beauvoir 1977. *El segundo sexo. Los hechos y los mitos*. Vol.I Madrid: Cátedra. Feminismos, 51.

Delphy, C. 1985. «El enemigo principal». *Cuadernos inacabados*, 2-3.

Easthope, A. 1990. *What A Man's Gotta Do - The Masculine Myth in Popular Culture*. Massachusetts: Unwin Hyman Inc.

- Eisenstein, Z. (comp.) 1980. *Patriarcado capitalista y el feminismo socialista*. México: Siglo XXI.
- Engels, F. 1992. *El origen de la familia, de la propiedad privada y del Estado*. Barcelona: Planeta Agostini. Obras maestras del pensamiento contemporáneo Vol 7.
- Farrell, W. 1974. *The Liberated Man, Beyond Masculinity: Freeing Men and their Relationships with Women*. New York: Random House.
- Hall, C. 1992. *White, Male and Middle-class: Explorations in Feminism and History*. Cambridge, England: Polity Press.
- Halperin, D. 1996. «The Queer Politics of Michel Foucault». A: Morton (ed.) *The Material Queer: A Lesbian Cultural Studies Reader*. Boulder CO: Westview Press. P. 317-23.
- Haraway, D. 1988. «Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective». *Feminist Studies*, 14 (3). P. 575-99.
- Harding, J. 1996. «Sex and Control: The hormonal Body». *Body and Society*, 2 (1).
- Harrison, J. 1975. «Economía política del trabajo doméstico». A: Harrison, J., Seccombe, W., Gardiner, J. *El ama de casa bajo el capitalismo*. Barcelona: Anagrama.
- Hartmann, H. 1980a. «Capitalismo, patriarcado y segregación de los empleos por sexo». A: Eisenstein, Z. (comp.) *Capitalismo patriarcal y feminismo socialista*. Madrid: Siglo XXI. P. 186-221.
- Hartmann, H. 1980b. «Un matrimonio mal avenido: hacia una unión más progresiva entre marxismo y feminismo». *Zona Abierta*, 24. P. 85-113.
- Haywood, C., Mac an Ghaill, M. 2003. *Men and Masculinities*. Buckingham: Open University.
- Hooks, B., 1998. «Fighe bollenti in vendita: rappresentazioni della sessualità femminile nera e mercato culturale». A: *Elogio del margine. Razza, sesso e mercato culturale*. Milano: Feltrinelli. P. 74-95.
- Izquierdo, M.J. 2001. *Sin vuelta de hoja. Sexismo: poder, placer y trabajo*. Barcelona: Bellaterra. La Biblioteca del Ciudadano.
- Izquierdo, M.J. (dir.). 1998a. *Aguantando el tipo. La lucha contra la discriminación salarial*. Barcelona: Diputació de Barcelona.
- Izquierdo, M.J. 1998b. *El malestar en la desigualdad*. Madrid: Cátedra. Feminismos, 48.
- Jeffreys, S. 1998. «Heterosexuality and the Desire for Gender». A: Richardson (ed.) *Theorising Heterosexuality: Telling it Straight*. Buckingham: Open University Press. P. 75-90.
- Jeffreys, S. 1996. *La herejía lesbiana. Una perspectiva feminista de la revolución sexual lesbian*. Madrid: Cátedra.
- Millet, K. 1975. *Política sexual*. México: aguilas.
- Mitchell, J. 1977. *La condición de la mujer*. Barcelona: Anagrama.
- Mitchell, J. 1976. *Psicoanálisis y feminismo*. Barcelona: Anagrama.
- Mohanram, R. 1999. *Black Body. Women, Colonialism, and space*. Minneapolis: University of Minnesota.
- Mouffe, C. 1994. «A For a Politics of Nomadic Identity». A: G. Robertson et altri (Eds.) *Travelers' Tales. Narratives of Home and Displacement*. London: Routledge.
- Mouffe, C. 1991. «Liberal Socialism and Pluralism: which Citizenship». A: J. Squires (ed.) *Principled Positions*. London: Laurence and Wishart.
- Oakly, A. 1972. *Sex, Gender and Society*. London: Temple Smith.
- Parsons, T. 1954. «Age and Sex in the Social Structure of the United States». A: *Essays in Sociological Theory*. Glencoe: The Free Press.

- Pateman, C. 1995. *El contrato sexual*. Barcelona: Anthropos.
- Stoller, R. 1978, *Recherches sur l'identité sexuelle*. París: Gallimard.
- Rubin, G. 1978. «The Traffic in Women: Notes on the 'Political Economy' of Sex». A: R. Reiter (comp.) *Towards an Antropology of Women*. New York: Monthly Review Press. P. 157-210.
- Sedgwick, E. K. 1990. *Epistology of the Closet*. Berkeley: University of California.
- Sherwin, S. et altri. 1998. *The Politics of Women's Health*. Philadelphia: Temple University Press.
- Sullivan, N. 2003. *A Critical Introduction to Queer Theory*. Edinburgh: Edinburgh University.
- Walby, S. 1994. *Theorizing Patriarchy*. Oxford: Blackwell.
- Walby, S. 1986. *Patriarchy at Work, Patriarchal and Capitalist Relations in Employment*. Cambridge: Polity Press.
- Valcarcel, A. 2000. «La memoria colectiva y los retos del feminismo». A: A. Valcárcel, D. Renau y R. Romer *Los desafíos del feminismo ante el siglo XXI*. Sevilla: Instituto Andaluz de la Mujer.
- Fox, R., Tiger, L. 1973. *L'animal impérial*. París: Robert Laffont.
- Wilson, E. 1977. *Women and the Welfare State*. London: Tavistock.
- Bibliografia sobre desigualtat i les relacions ètniques**
- Aigner, D.J.; Cain, G.C. 1977. "Statistical Theories of Discrimination in Labor Markets", *Industrial and Labor Relations Review*, 30 (2), pp. 175-187.
- Allport, G. W. 1954. *The Nature of Prejudice*. Boston: Bacon Press.
- Anthias, F: "Género, etnicidad, clase y migración: inteseccionalidad y pertenencia transnacional". A: P. Rodríguez (ed.), *Feminismos periféricos*. Granada, Ed. Alhulia, 2006.
- Baca Zinn, M; Thornton DILL, B. (eds.). 1994 *Women of Color in U.S. Society*. Philadelphia, Temple University Press.
- Balibar, E.; Wallerstein, I. 1989. *Race, class, nation. Les identités ambiguës*, Paris: La Découverte
- Barker, M. 1981. *The new racism: conservatives and the ideology of the tribe*, London: Junction.
- Barth, F. 1976. *Los grupos étnicos y sus fronteras*, México: Fondo de Cultura Económica.
- Blanco, Mª C. 2000. *Las migraciones contemporáneas*, Madrid: Alianza Editorial.
- Blumer, H. 1958. "Race Prejudice as a Sense of Group Position." *Pacific Sociological Review*. 1:3-7.
- Bonacich, E. 1972. "A theory of ethnic antagonism: the split labour market". *American Sociological Review*, 37:547-559.
- Cachón, L. 2009 *La 'España inmigrante': marco discriminatorio, mercado de trabajo y políticas de integración*, Barcelona, Anthropos.
- Carmichael, S.; Hamilton, Ch. 2001[1967]. "Black Power: The Politics of Liberation in America". A: E. Cashmore i J. Jennings (ed.). *Racism. Essential Readings*. London: Sage Publications.
- Collins, P.H. 2000 "Gender, Black Feminism, and Black Political Economy". *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 568, pp. 41-53.
- Crenshaw, K. W. 1989. *Demarginalizing the intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory and Antiracist Politics*. Chicago, University of Chicago Legal Forum.
- Davis, A. Y. 2004[1981] *Mujeres, raza y clase*. Madrid, Akal.
- Essed, P.; Goldberg, D.T. (eds.). 2002. *Race Critical Theories*, Oxford: Blackwell Publishers.

- Grosfoguel, R. 2003. *Colonial subjects: Puerto Ricans in a global perspective*. Berkeley : University of California Press.
- Healey, J.F. 2003. *Race, Ethnicity, Gender and Class*. London: Sage Publications.
- Hooks, B. 1981. *Ain't I a woman: Black Women and Feminism*. Boston, South End Press.
- Huntington, S.P. 2004. "The Hispanic Challenge". *Foreign Policy*, març-abril, p. 30-45.
- Hutchinson, J.; Smith, A.D. (eds.) 1996. *Ethnicity*. Oxford: Oxford University Press.
- Jenkins, R. 1997. *Rethinking Ethnicity*, London: Sage.
- Juliano, D. 2004. *Excluidas y marginales. Una aproximación antropológica*. València, Càtedra.
- Lugones, M. 2005 "Multiculturalismo radical y feminismos de mujeres de color" *Revista Internacional de Filosofía Política*, nº25, pp. 61-75.
- Martín Díaz, E. 2008 "El impacto del género en las migraciones de la globalización: mujeres, trabajos y relaciones interculturales". *Scripta Nova. Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales*, vol. XII, núm. 270 (133), 2008 [<http://www.ub.es/geocrit/-xcol/72.htm>]
- Martín Muñoz, G. 2003 "Mujeres musulmanas en España, entre el estereotipo y la realidad". Comunicació presentada a VII Congreso de Inmigración Africana. *Las mujeres inmigradas en España*, Almería, 24-26 abril.
- Massey, D.S.; Denton, N.A. 1993. "Trends in the residential segregation of Blacks, Hispanics and Asians: 1970-1980", *American Sociological Review*, 52:802-825.
- Miles, R. 1993. *Racism after 'Race Relations'*. London: Routledge.
- Moller Okin, S. 1999. *Is Multiculturalism Bad for Women?*. Princeton (NJ): Princeton University Press.
- Olmo, N. del 2003. "Construcción de identidades colectivas entre inmigrantes". *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, 104:29-56.
- Parella, S. 2003. *Mujer, inmigrante y trabajadora: la triple discriminación*. Barcelona: Anthropos.
- Phelps, E.S. 1972. "The Statistical Theory of Racism and Sexism", *American Economic Review*, 62, 4, pp. 659-661.
- Pincus, F. L.; Ehrlich, H.J. (eds.) 1999. *Race and Ethnic Conflict*. Boulder: Westview Press.
- Piore, M.J. 1979. *Birds of Passage*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rex, J. 1970. *Race Relations in Sociological Theory*. London: Weidenfeld and Nicolson.
- Rex, J. 1986. *Race and ethnicity*, Milton Keynes: Open University Press.
- Rodríguez, P. (ed.). 2006 *Feminismos periféricos*. Granada, Ed. Alhulia.
- Santamaría, E. 2002. *La incógnita del extraño. Una aproximación a la significación sociológica de la 'inmigración no comunitaria'*. Barcelona: Anthropos.
- Sassen, S. 1998. *The mobility of labor and capital*, New York: Cambridge University Press.
- Sipi, R.; Araya, M. 2005 *Les Dones migrades : apunts, històries, reflexions, aportacions*. Barcelona, Institut Català de les Dones (Col·lecció: Quaderns de l'Institut, nº 5). [http://www20.gencat.cat/docs/icdones/Serveis/Documents/Arxius/pub_quaderns5.pdf]
- Smith, A.D. 1976. *Las teorías del nacionalismo*. Barcelona: Península
- Solé, C. 1995. *Discriminación racial en el mercado de trabajo*. Madrid: CES.
- Stolcke, V. 1992. "¿Es el sexo para el género como la raza para la etnicidad?". *Mientrastanto*, 48: 87-111.
- Suarez, L.; Hernandez, R.A. (eds.). 2008. *Descolonizando el feminismo. Teorías y prácticas desde los márgenes*.

Madrid: Cátedra

Taguieff, P.A. 1988. *La force du préjugé*, París: La Découverte.

Tajfel, H. 1981. *Human Groups and Social Categories. Studies in Social Psychology*. Cambridge: Cambridge University Press.

Terrén, E. 2002. **Razasen conflicto**. Barcelona: Anthropos.

Van Dijk, T.A.. 1987. *Communicating Racism: Ethnic Prejudice in Thought and Talk*. London: Sage.

Verloo, M. 2007. "Una atenta mirada a les desigualtats múltiples, a les seves interseccions i com es tracten a Europa" A: E. Bodelón i P. Jiménez (coords.), *Construint els drets de les dones: dels conceptes a les polítiques locals*. Barcelona, Diputació de Barcelona.

Waldinger, R.; Lichter, M. 2002. *How The Other Half Works: Immigration and the Social Organization of Labor*, LA: University of California Press.

Wieviorka, M. 1992. *L'espace du racisme*, Paris: Éditions du Seuil.

Wilson, W.J. 1978. *The Declining Significance of Race*, Chicago: University of Chicago Press.

Zanfrini, L. 2004. *La convivencia interétnica*, Madrid: Alianza Editorial.

Zimmerman, M. K. et al. 2005. *Global Dimensions of Gender and Carework*. Palo Alto (CA), Stanford University Press.